

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

A1.

Ανάμεσα στις πολλές επιρροές που δέχτηκε ο Σολωμός στο έργο του Κρητικός είναι και ο Ευρωπαϊκός Ρομαντισμός. Τρία χαρακτηριστικά του ρεύματος που μπορούμε να εντοπίσουμε στο απόσπασμα είναι:

- **Το μεταφυσικό στοιχείο:** Αρχικά ο Κρητικός επιχειρεί με τρεις αποφαστικές παρομοιώσεις να μας πει με τι δεν μοιάζει ο ήχος και στη συνέχεια μας δίνει τα χαρακτηριστικά αυτού του άρρητου ήχου. Έτσι στο **στίχο 46** «δεν ήθελε τον ξαναπεί ο αντίπαλος κοντά του» ο μαγευτικός αυτός ήχος που ακούει ο Κρητικός είναι ένας ήχος που δεν κάνει αντίλαλο, άρα ένας ήχος υπερφυσικός.
- **Η αγάπη για την πατρίδα: στίχος 42** «καλή 'ν' η μαύρη πέτρα της και το ξερό χορτάρι». Στην προσπάθειά του ο κρητικός να εξηγήσει με τι δεν μοιάζει ο ήχος λέει ότι δεν μοιάζει με τον ήχο του σουραυλιού που τον άκουγε μόνος όταν κατέφευγε στον Ψηλορείτη για να ανακουφιστεί από τον πόνο που του προκαλούσαν οι τόσες δυσκολίες και απώλειες. Κι εκεί ένοιωθε ότι του χαμογελούσε ολόκληρη η πλάση και συντάραζε την ψυχή του η ελπίδα για την ελευθερία. Τότε οραματιζόταν την καταματωμένη από τις θυσίες των παιδιών της πατρίδα και άπλωνε τα χέρια του προς αυτή για να την αγγίξει νιώθοντας περηφάνια που και αυτός είναι ένα δικό της τέκνο. Και τότε ακολουθεί ο 42^{ος} στίχος, ένας από τους **πιο πατριωτικούς στίχους του Σολωμού**, στον οποίο ο Κρητικός λέει ότι παρόλο που η γη της Κρήτης είναι μαύρη, δηλαδή καμένος τόπος, και το χορτάρι της ξερό, δηλαδή ακαλλιέργητος από τον πόλεμο, γι' αυτόν ο τόπος του είναι καλός. Η αγάπη του για την πατρίδα τον κάνει να την βλέπει καλή.
- **Εξιδανίκευση του έρωτα: στίχος 50** «Μόλις ειν' έτσι δυνατός ο έρωτας κι ο χάρος». Στην προσπάθειά του ο Κρητικός να περιγράψει με τι μοιάζει ο ήχος λέει ότι έχει τόσο καταλυτική δύναμη όπως ο έρωτας και ο χάρος, από των οποίων τη δύναμη δεν μπορεί κανένας να ξεφύγει.

B1.

Πράγματι, όπως πολύ σωστά, επισημαίνει και ο Μάκριτζ, ένας από τους βασικούς μελετητές του Σολωμού, ο ποιητής χρησιμοποιεί πολλές εικόνες από τον κόσμο της φύσης. Η έχει φύση διττό ρόλο στο ποίημα του Σολωμού, άλλοτε εμφανίζεται ως αντίμαχη δύναμη στην προσπάθεια του ανθρώπου να πετύχει το στόχο του και άλλοτε τον μαγεύει.

Στους στίχους 23-28 μια χαρακτηριστική εικόνα της φύσης είναι αυτή του στίχου 26 («και βγαίνει τ' άστρο του βραδιού και τα νερά θολώνουν»). Στην πρώτη αυτή αποφαιτική παρομοίωση με την οποία προσπαθεί να προσδιορίσει την υφή του ήχου λέει ότι ο τελευταίος δεν μοιάζει με το ερωτικό τραγούδι κοπέλας το βράδυ, όταν βγαίνει το φεγγάρι και τα νερά της θάλασσας θολώνουν. Η τελευταία αυτή φράση του στίχου «τα νερά θολώνουν» είναι μια συχνή έκφραση στη γλώσσα των ναυτικών, στο ζακυνθινό ιδίωμα αλλά τη συναντάμε και στους «Ελεύθερους Πολιορκημένους» του ίδιου ποιητή. Μ' αυτή θέλει να τονίσει πιο πολύ το ερωτικό περιεχόμενο του τραγουδιού της κοπέλας για τον κρυφό της έρωτα και δημιουργεί μια ειδυλλιακή ατμόσφαιρα.

Από τους στίχους 35-43 μπορούμε να επισημάνουμε την εικόνα του στίχου 40 (Κι εφώναζα: «ω θεϊκιά κι όλη αίματα πατρίδα»). Στην Τρίτη αποφαιτική παρομοίωση, λέει ότι ο ήχος δεν μοιάζει με τον ήχο του σουραυλιού που άκουγε στον Ψηλορείτη όταν αποτραβιόταν για να μπορέσει να ανασυνταχθεί και να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες με τις οποίες τον έφερε αντιμέτωπο η ζωή. Κι εκεί συντάραζε την ψυχή του η ελπίδα για την ελευθερία και οραματιζόταν την πατρίδα του ως μια φιγούρα γεμάτη αίματα και την αποκαλεί θεϊκιά. Με την εικόνα της καταματωμένης πατρίδας θέλει να αναφερθεί στις χιλιάδες των συμπατριωτών του που έχασαν τη ζωή τους στην προσπάθεια για την απελευθέρωση της Κρήτης. Αιτιολογούνται επομένως και προηγούμενες αναφορές στις θυσίες των Κρητικών και στον αγώνα για την πολυπόθητη απελευθέρωση του νησιού στις οποίες μετείχε και ο ίδιος.

B2.

Στους στίχους 29-34 Μπορούμε να εντοπίσουμε τέσσερα διαφορετικά σχήματα λόγου. Αυτά είναι τα εξής:

- ❖ **Στίχος 29-34:** Έχουμε μια αποφαιτική παρομοίωση. Ο Κρητικός στην προσπάθειά του να περιγράψει τον ήχο αρχικά μας λέει με τι δεν μοιάζει. Δεν μοιάζει λοιπόν ο ήχος που ακούει με το κελάηδημα αηδονιού, και μάλιστα κρητικού, που τον άκουγε τη νύχτα να αντιλαλεί ολόκληρη η πλάση από τη γλυκύτητα του κελαηδήματός του. Παρατηρούμε ότι η συγκεκριμένη παρομοίωση δεν είναι διόλου τυχαία γιατί από το κελάηδημα των πουλιών επιλέγεται το πιο μαγευτικό, αυτό του αηδονιού.
- ❖ **Στίχος 33:** «έλιωσαν τα αστέρια», μεταφορά: με τη μεταφορά αυτή ο Σολωμός περιγράφει με έναν υπέροχο τρόπο τη μετάβαση από τη νύχτα στην αυγή. Με τις πρώτες ακτίνες του ήλιου λιώνουν τ' αστέρια, τελειώνει δηλαδή το υπέροχο κελάηδημα του αηδονιού, το οποίο μόνο τη νύχτα λέει το μαγικό του τραγούδι.
- ❖ **Στίχοι 33-34:** «Ωστε που πρόβαλε η αυγή...τα ρόδα από τα χέρια», προσωποποίηση της αυγής: Όταν προβάλλει η αυγή και λιώνουν τ' αστέρια ακούει το υπέροχο κελάηδημα του αηδονιού και μαγεμένη

επιθυμεί να μην σταματήσει το τραγούδι του γι' αυτό και χάνει το ρόδινο χρώμα της. Θέλει δηλαδή να νυχτώσει και πάλι για να μην σταματήσει το αηδόνι το κελάηδημά του. Τόσο υπέροχο είναι το τραγούδι του, το ωραιότερο όλων των πτηνών.

- ❖ **Στίχος 32:** «...πολύ μακριά, πολύ μακριά...»: αναδίπλωση: Θέλει να τονίσει τον αντίλαλο του ήχου που πλημμύρησε ολόκληρη την πλάση.

Γ1.

Μετά την εξαφάνιση του μαγικού ήχου ο Κρητικός αφυπνίζεται και συνεχίζει την προσπάθεια για τη σωτηρία της κόρης, που είναι άλλωστε και ο απώτερος σκοπός του. Τελικά καταφέρνει, μετά από πολύωρη μάχη με τα κύματα και όλες τις αντιξοότητες που αντιμετώπισε, να τη βγάλει στο ακρογιάλι που ήταν και ο αρχικός του στόχος αλλά τότε διαπιστώνει το θάνατό της. Άρα το ποίημα τελειώνει απότομα και κυκλικά. Τελειώνει απότομα γιατί μετά από τόση προσπάθεια θα περιμέναμε ότι θα θρηνούσε για το χαμό της κόρης αυτός δεν το κάνει γιατί την έχει θρηνήσει προεξαγγελτικά σε προηγούμενη ενότητα καθώς με τη βοήθεια του Έρωτα και του Χάρου, κατάφερε να ξεπεράσει τοπικά και χρονικά όρια και να βρεθεί στον παράδεισο μαζί με την κόρη, όπου θα σμίξουν για να είναι μαζί στην αιωνιότητα. Το ποίημα αρχίζει με το «ακρογιάλι» που βρισκόταν ακόμη μακριά αλλά και στο τέλος γίνεται πάλι λόγος γι αυτό. Έτσι, η αφήγηση κλείνει κυκλικά κάτι που είναι και για πολλούς μελετητές μια από τις πολλές ενδείξεις ότι το ποίημα δεν είναι απόσπασμα.

Δ1.

Στο απόσπασμα από τη νουβέλα του Λαπαθιώτη και στο απόσπασμα από το ποίημα του Δ. Σολωμού μπορούμε να εντοπίσουμε με ευκολία τρεις ομοιότητες και δυο διαφορές.

Ομοιότητες:

- Και οι δυο αναφέρονται σε ήχους που έχουν κυριεύσει το «είναι» των ηρώων και όταν τελειώνουν, απότομα επανέρχονται στην πραγματικότητά τους.
- Και οι δυο κάνουν αναφορά στη φύση και ειδικότερα στο δάσος και τα λουλούδια
- Και οι δυο αναφέρονται σε αγαπημένα πρόσωπα. Ο Κρητικός στη κόρη, για της οποίας τη σωτηρία περνάει όλη την περιπέτεια που περιγράφει, και η Ρηνούλα στον Σωτήρη.

Διαφορές:

- το απόσπασμα από το έργο του Λαπαθιώτη αναφέρεται σ' ένα όνειρο της Ρηνούλας ενώ τα γεγονότα στον Κρητικό πράγματι τα βίωσε ο ήρωας..
- Η Ρηνούλα μετά το όνειρο ξεσπά σε ένα σιγανό παράπονο ενώ ο ήρωας στο ποίημα του Σολωμού μετά τη διαπίστωση του θανάτου της κόρης δεν τη θρηνεί, δεν αντιδρά όπως θα περιμέναμε.

Επιμέλεια
Βάσω Σιώμου